

Ermənistan Azərbaycanca təzminat ödəməyə məcbur edilməlidir

"Ədalətli" Qərb isə bunun əvəzinə bizi borclu çıxarmaq istəyir

İşğaldan azad olunduqdan sonra Şərqi Zəngəzur və Qarabağda aparılan bərpa işləri dünya tarixində məzmun və miqyasına görə baş verən ən nadir hadisələrdən biridir.

Təkcə ona görə yox ki, həmin əraziləri viran qoyan Ermənistan işğalçı dövlət kimi kölgəyə çəkilmişdir. Həm də onun üçün ki, Azərbaycan bu xarabalığın yerində yenidən cənnət yaratmaqla bəşər tarixində misli görünməmiş iş görür, özü də təkbaşına, xaricdən bir sent də almadan.

Halbuki bunun bədəlini Ermənistan ödəməlidir. İkinci Dünya müharibəsində məğlub olmuş Almaniyanın sonradan uzun illər ərzində dağıtdığı, əhalisini qırdığı ölkələrə, xalqlara ödədiyi təzminatların məbləğini tam sadalayıb qurtarmaq mümkün deyil. AFR-in Maliyyə Nazirliyi 2000-ci ildə hazırladığı hesabatda göstərirdi ki, ödənilən məbləğlər haqqında tam rəsmi məlumatlar yoxdur, demək olar kim nə istəsə, vurub qoltuğuna aparıb.

Xatırladaq ki, təzminatların ödənilməsi barədə məsələ qalib ölkələrin iştirakı ilə 1945-ci ildə Yalta və Potsdam konfranslarında müzakirə edilmişdi. O zaman belə qərara alınmışdı ki, təzminat Almaniyanın bütün maddi nemətləri ilə ödənilə bilər. Beləliklə, Almaniya 19 ölkəyə təzminat ödəməyə məcbur edilmişdi. Gəlin yalnız Sovet İttifaqına ödənilənləri qismən də olsa nəzərdən keçirməyə çalışaq. Keçmiş ittifaqın Baş Qənimət İdarəsinin məlumatına görə, təkcə SSRİ Almaniyadan 66 milyard marka dəyərində qənimət çıxarmışdır. Ölkədən daşınan əmlakların siyahısında 72 min vaqon tikinti materialları, 340 min dəzgah, 200 min elektrik mühərriki, 3 min zavodun və 96 elektrik stansiyasının avadanlıqları, 1,3 milyon baş qaramal, 2,3 milyon ton taxıl var idi. Polşa Beynəlxalq Münasibətlər İnstitutu hesablamalarında göstərirdi ki, Sovet İtti-

faqının aldığı təzminatların məbləği 3,081 milyard dollara (1938-ci ilin kursu ilə) bərabər idi. Bu məbləğin yalnız 7,5 faizi Polşanın payına düşmüşdü.

Amma SSRİ tək deyildi. Qərbi Almaniyadan ABŞ, Böyük Britaniya və Fransaya, sovet mətbuatının məlumatına görə, 1959-cu ilə qədər 1938-ci ilin kursu ilə 530 milyon dollarlıq əmlak daşınmışdı. Amma bu da tam siyahı deyil. Almaniyanın faşizmin qurbanlarına, xüsusən yəhudilərə ciddi məbləğlər ödədiyini kim bilmir ki?! Bütün bunların fonunda Ermənistan Azərbaycanca təzminat ödəməyə məcbur edilməli deyilmi? Təbii ki, edilməlidir. Lakin bunun üçün dünyada haqq, ədalət, beynəlxalq hüquq olmalıdır. O haqq, ədalət, beynəlxalq hüquq ki, bugünkü dünyada onların yalnız adı var. Odur ki, Azərbaycan Ermənistan tərəfindən yerlə bir edilmiş ərazilərini özü dirçəldir, özü yenidən qurur.

Xəbər verildiyi kimi, bu günlər Azərbaycan Respublikası Prezidenti Administrasiyasının və Azərbaycan

Respublikasının işğaldan azad edilmiş ərazilərində məsələlərin mərkəzləşdirilmiş qaydada həlli ilə bağlı Əlaqələndirmə Qərargahının rəhbəri Samir Nuriyevin sədrliyi ilə Qərargahın 3 illik fəaliyyətinin yekunlarına həsr olunmuş iclas keçirilmişdir.

Samir Nuriyev tədbirdə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin məqsədyönlü, ardıcıl və müdrik siyasəti nəticəsində 2020-ci ilin noyabrında torpaqlarımızın işğaldan azad edilməsi ilə ölkəmizin və bütövlükdə regionun yeni strateji inkişaf mərhələsinə qədəm qoyduğunu diqqətə çatdırmışdır. Bildirmişdir ki, 2023-cü ilin sentyabrında həyata keçirilmiş lokal xarakterli anti-terror tədbirləri nəticəsində Qarabağdakı Ermənistan silahlı qüvvələrinin birləşmələri tərk-silah edilmiş, işğalçıların hərbi infrastrukturunu zərərsizləşdirilmişdir. Bu gün işğaldan azad edilmiş bütün ərazilərdə Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası quruluşu və suverenliyi tam bərpa olunmuş, Azərbaycan xalqı öz tarixinin ən şanlı və qürurverici dövrünə adlanmışdır.

O da qeyd edilmişdir ki, artıq neçə ildir azad olunmuş ərazilərdə irimiqyaslı bərpa-quruculuq layihələri həyata keçirilir, yeni şəhər və kəndlər salınır. Aydın müşahidə olunan isə bu işlərin sürətlə davam etdirilməsidir. Bu sahədə qarşıya qoyulmuş vəzifələrin icrası ildən-ildə daha səmərəli aparılır. Qərargah əsas fəaliyyətində hesabatlılıq, qurumlararası qarşılıqlı kommunikasiya, əlaqələndirilmə və operativliyə önəm verir.

Vurğulanmışdır ki, ən çox önəm verilən istiqamətlərdən biri də suverenliyin bərpa edildiyi ərazilərdə zəruri məsələlərin həlli istiqamətində görülmüş işlər, "Azərbaycan Respublikasının işğaldan azad edilmiş ərazilərinə Böyük Qayıdışa dair I Dövlət Proqramı"nın icrası məsələləri ilə bağlıdır. Qarabağ və Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonlarında ərazilərin mina və partlamamış hərbi sursatlardan təmizlənməsi sahəsində aparılan işlərə də müşavirədə xüsusi diqqət yetirilmişdir.

Bahadır İMANQULİYEV,
"Azərbaycan"